Lausunto 22.11.2017

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Viite: lausuntopyyntönne 31.10.2017

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toisen kotimaisen kielen kokeilusta perusopetuksessa (HE 114/2017)

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua edellä mainittuun hallituksen esitykseen liittyen ja lausuu eduskunnan sivistysvaliokunnalle kunnioittaen seuraavaa:

Yleistä

Lähtökohtaisesti OSKU kannattaa valinnaisuuden lisäämistä opinnoissa, myös kieltenopiskelussa, ja siten suhtautuu nyt lausuttavana olevaan esitykseen toisen kotimaisen kielen kokeilusta varovaisen myönteisesti – etenkin, mikäli kokeilun yhtenä tavoitteena olevaan kielivalikoiman laajentamiseen aidosti päästään. Nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä ei kuitenkaan OSKU:n arvion mukaan riittävästi huomioida perusopetuksen aikaisen valinnaisuuden vaikutuksia jatko-opintoihin ja työllistymismahdollisuuksiin, joten valtakunnallisena amisten järjestönä OSKU keskittyy lausunnossaan erityisesti näihin näkökulmiin.

Aluksi OSKU huomauttaa, että vaikka esityksessä toistuvasti puhutaan yleisesti toisesta kotimaisesta kielestä, esitetyn mukaisesti toteutettuna kielikokeilussa on todellisuudessa kyse ruotsin kielen kokeilusta niin sanotuissa suomenkielisissä kokeilussa. Vaikka esityksen perusteluissa mainitaankin, että kokeiluun pyritään saamaan mukaan sekä suomen- että ruotsinkielisiä kouluja, OSKU huomauttaa, että valituilla rajauksilla erityisesti ruotsinkielisten koulujen osallistuminen kokeiluun on käytännössä lähes mahdotonta.

Yleisellä tasolla OSKU haluaa muistuttaa, että ruotsin kielen osaamisessa on todettu olevan merkittäviä ongelmia. Esimerkiksi Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä *Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä* (2012) arvioidaan, että noin viidennes korkeakouluopiskelijoista ei saavuta valtionhallinnon kielitutkinnon tyydyttäviä taitoja vastaavaa tasoa. Ongelmaa ei toki korjata ruotsin kielen opiskelusta luopumalla, vaan ylipäänsä kielten opiskelun tulisi olla nykyistä monipuolisempaa, perusteellisempaa ja oppijaa motivoivampaa: esimerkiksi toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa ei voi riittää, että kokki opettelee sanalistoja ja voi osoitella eri asioita keittiössä. Tuloksekkaassa kielten opiskelussa tärkeänä lähtökohtana on oppijan oma motivaatio, minkä lisäämiseksi kielten opiskelua kaikilla kouluasteilla täytyy kehittää entistä vuorovaikutteisemmaksi ja opetustavoiltaan monipuolisemmaksi, mikä edellyttää kieltenopettajien täydennyskoulutusta ja koulutuksen kehittämistä.

Lausunto 22.11.2017

Kielikokeilun vaikutukset oppilaan opinto- ja työllistymismahdollisuuksiin

Nyt esitetyllä kokeilulla saattaa olla hyvin merkittäviä ja ennakoimattomiakin vaikutuksia oppilaan tuleviin opinto- ja työllistymismahdollisuuksiin. Siksi on erityisen tärkeää, että kokeiluun osallistuminen on kaikilta osin oppilaalle aidosti vapaaehtoista ja että kokeiluun osallistuvat opetuksen järjestäjät huolehtivat riittävän laajasta kielitarjonnasta – sisältäen samalla myös toisen kotimaisen kielen. Tärkeää on myös taata kokeiluun osallistuville opetuksen järjestäjille riittävät resurssit moninaisen kielitarjonnan toteuttamiseen todellisuudessa.

Oppilaan oikeusturvan kannalta on ensisijaisen tärkeää, että kielivalinnan tosiasiassa tekevät huoltajat informoidaan varmasti asianmukaisesti ja yksiselitteisesti kielivalinnan mahdollisista seurauksista ennen kielivalintojen tekemistä. OSKU vaatiikin, että Opetushallitus velvoitetaan antamaan kokeiluun osallistuvia opetuksen järjestäjiä sitovan määräyksen siitä, kuinka oppilaiden ja heidän huoltajiensa tietopohja valinnan mahdollisista seurauksista tulee käytännössä varmistaa, sekä laatimaan kaikille kokeiluun osallistuville yhdenmukaiset materiaalit tätä tarkoitusta varten. Tähän määräykseen on liitettävä velvollisuus kuulla myös oppilasta itseään hänen kielten opiskelustaan päätettäessä, vaikka käytännössä valinnan tekevätkin oppilaan huoltajat. Kaikin mahdollisin keinoin on pyrittävä varmistamaan, että kielivalinnan tekee aidosti oppilaan huoltajat ja oppilas yhdessä itsenäisesti riittävin tietopohjin ilman minkäänlaista esimerkiksi opetuksen järjestäjän osoittamaa painostusta.

Seurantatutkimus

OSKU näkee kokeiluun liittyvän seurantatutkimuksen välttämättömänä osana kielikokeilua, mutta korostaa, että mikäli seurantatutkimus ei jatku myös toisen asteen ja korkea-asteen nivelvaiheen yli aina nuoren työllistymiseen asti, jää seuranta liian lyhytaikaiseksi kertomaan kielivalinnan todellisista vaikutuksista. Siksi OSKU esittää, että kielikokeiluun osallistuvien seurantatutkimus on ulotettava koskemaan myös korkeakouluopintoja tai toisen asteen opintojen jälkeistä työelämään siirtymistä.

OSKU toivoo malttia kielikokeilun tulosten myöhempään arviointiin ja esittää, että kielikokeilun lopullinen arviointi toteutetaan vasta sitten, kun riittävän pitkä seuranta-aika on kulunut ja todellisia vaikutuksia voidaan aidosti arvioida.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu turvattava jatko-opinnoissa

OSKU pitää tärkeänä, että esitetyn lain 8 §:ssä säädetään kokeiluun perusopetuksessa osallistuville oppilaille mahdollisuudesta hakea vapautusta toisen kotimaisen kielen opiskelusta myös toisella asteella. OSKU huomauttaa, että myös ammatillisen koulutuksen järjestäjien tulee kielitarjonnassaan huomioida kielikokeilun mukaiset tavoitteet kielivalikoiman laajentamisesta – muuten kielikokeilu jää perusopetuksen jälkeisen ajan osalta vaikutuksiltaan puutteelliseksi.

Lausunto 22.11.2017

OSKU korostaa, että opiskelijalla tulee olla mahdollisuus aloittaa toisen kotimaisen kielen opiskelu toisella asteella mahdollisten urasuunnitelmien tarkennettua. Käytännössä ammatillisessa koulutuksessa tämä on luultavasti lukiokoulutusta hankalampaa toteuttaa käytännössä ja edellyttää siksi erityistä huomiota.

Erityisesti korkea-asteella tulee olla mahdollista aloittaa toisen kotimaisen kielen opiskelu aiemmasta kielikokeilutausta riippumatta. OSKU vaatii, että tässä vaiheessa jo itsenäistyneen nuoren tai aikuisen kontolle ei sysätä aiemmin huoltajien tekemän kielivalinnan mahdollisia seuraamuksia mahdollisesti jo tarkentuneille urasuunnitelmille. Siksi opiskelijalle on turvattava riittävän toisen kotimaisen kielen osaamisen hankkimisen mahdollisuus maksuttomasti hänen niin tahtoessaan.

OSKU myös esittää, että kielikokeiluun osallistuville säädettäisiin mahdollisuus hankkia myöhemmin halutessaan osoitus toisen kotimaisen kielen hallinnasta Opetushallituksen järjestämässä valtionhallinnon kielitutkinnossa maksutta.

Lausunnon keskeinen sisältö

- OSKU kannattaa valinnaisuuden lisäämistä opinnoissa, myös kieltenopiskelussa, ja siten suhtautuu nyt lausuttavana olevaan esitykseen toisen kotimaisen kielen kokeilusta varovaisen myönteisesti.

- Ruotsin kielen osaamisessa on todettu olevan merkittäviä ongelmia. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä *Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä* (2012) arvioidaan, että noin viidennes korkeakouluopiskelijoista ei saavuta valtionhallinnon kielitutkinnon tyydyttäviä taitoja vastaavaa tasoa.

- OSKU vaatii, että Opetushallitus velvoitetaan antamaan kokeiluun osallistuvia opetuksen järjestäjiä sitovan määräyksen siitä, kuinka oppilaiden ja heidän huoltajiensa tietopohja valinnan mahdollisista seurauksista tulee käytännössä varmistaa, sekä laatimaan kaikille kokeiluun osallistuville yhdenmukaiset materiaalit tätä tarkoitusta varten. Määräykseen on liitettävä velvollisuus kuulla oppilasta itseään hänen kielten opiskelustaan päätettäessä.

- Seurantatutkimus on välttämätön osa kielikokeilua, mutta mikäli seurantatutkimus ei jatku myös toisen asteen ja korkea-asteen nivelvaiheen yli aina nuoren työllistymiseen asti, jää seuranta liian lyhytaikaiseksi kertomaan kielivalinnan todellisista vaikutuksista.

- Kielikokeiluun osallistuville oppilaille on turvattava mahdollisuus vapautukseen toisen kotimaisen kielen opiskelusta myös toisella asteella. Opiskelijalla tulee kuitenkin olla mahdollisuus aloittaa toisen kotimaisen kielen opiskelu niin toisella kuin korkea-asteellakin mahdollisten urasuunnitelmien tarkennettua.

- Opiskelijalle on turvatta riittävän toisen kotimaisen kielen osaamisen hankkimisen mahdollisuus maksuttomasti hänen niin tahtoessaan.

- OSKU esittää, että kielikokeiluun osallistuville säädettäisiin mahdollisuus hankkia myöhemmin halutessaan osoitus toisen kotimaisen kielen hallinnasta Opetushallituksen järjestämässä valtionhallinnon kielitutkinnossa maksutta.

Helsingissä 22.11.2017

Eini Järvi
Puheenjohtaja
Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry

Juuso Luomala
Pääsihteeri
Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry

Lisätietoja:
pääsihteeri Juuso Luomala, 044 977 4014, juuso.luomala@osku.info